

॥ श्री ॥

अथ श्री त्रिरिक्रमपंडिताचार्यसूत श्री नाबायणपंडिताचार्यरिचिः

॥ श्री मध्वरिजयः ॥

१४. चतुर्दशः सर्गः

परिबृचघनसंघे बाजसिंहोर्जशक्त्या
त्यजति मलिनभारं नीबसंरानिकामम ।
स्फुटमुदयति तेजस्त्र्यज्ज्वरले मध्वभानौ
सूजनजलजकांतै रिश्रमासीननोज्जम ॥ १४.१ ॥

कृतमपकृतमायैः क्षम्यतां क्षांतिभूमैः
इति म्दु रदतां च प्रार्थनाभिः प्रभूगाम ।
अपहतमपबेषां मंत्रतो ग्रंथजातं
दशहृदयनियोगादग्रहीच्छंकर्षार्यः ॥ १४.२ ॥

परिबृतमरनमैर्ग्रामगीग्राम्यपूरैः
अरनतमूरुचेतःपादपाशैर् नृसिंहम ।
सहजवरिजयतोह्युगिर्क्रमार्यः प्रसन्नः
करिकुलतिलकोहसाराशिषाहतोषयत्तम ॥ १४.३ ॥

उपचरति नितांतं हंत पौबंदवी धूः
दुसदसि भजतो यं दुर्लभा दभ्रभागैः ।
दिशतु स परमाग्र्यानंदतीर्थांस्त्रिबेणुः

ধৰণিধৰ সুখং তে সংততং স্ৰাং তৰেতি ॥ ১৪.৪ ॥

অনতিপৰিচিতস্যাপ্যস্য সোহয়ং কৰীংদ্রো
গুণৰসমতিগূঢ়ং জ্ঞাতৰানিত্যচিএম ।
মধু মধুকৰৰাজো নিষ্পতন পৌষ্পমাস্তুং
ননু পৰিচয়হীনঃ কাননেহপি প্রভুঃ স্যাত ॥ ১৪.৫ ॥

অখিলখলকুলানাং বৰ্ধয়ন দ্ৰুঘদোষং
ব্ৰিদ্ধপি নৰাণাং কৌতুকং মধ্যমানাম ।
স্ৰুগতিসমুচিতানাং ভূতিদায়ী শূভানাং
বহলহৃদিহ নিন্যে শৰ্ব্বীঃ কাশ্চিদেৱম ॥ ১৪.৬ ॥

উদয়তি বিনতায়ানন্দনে স্লাঘ্যকালে
স কৃতসকলকৃত্যঃ কৃত্যৱেদিপ্রৱেকঃ ।
অৰুণয়ৱনিকাংতৰ্ব্বক্ষ নাৰায়ণাখ্যং
গুরুগুণমভিদধ্যো যোগ্যযোগাসনস্থঃ ॥ ১৪.৭ ॥

অতিধৱলিতদংতা দংতকাঠৈঃ প্রশস্তৈঃ
অপি যুগপদনেকে সম্ভৱত্র ব্ৰতীংদ্রাঃ ।
গুরুভিৰ্ভিহিতেষ্ৰাচাৰভেদেষু নিষ্ঠাং
স্মৃটমৱগময়ংতঃ সৌষ্ঠৱাত কৰ্মণাং চ ॥ ১৪.৮ ॥

চৰমসময়সুপ্তাঃ পূৰ্বমুথায় শিষ্যাঃ
গুরুজনপৰিচৰ্মাং চক্ৰিৰে দুষ্কৰাং চ ।
সবহুমতি তদাদ্যপ্যাৰ্ধৱাত্ৰাত প্রসন্নাঃ

सुगतिरुपरथैषां स्यात कथंकारुमिष्ठा ॥ १४.९ ॥

शरुगमननहेतोः प्राक चिबायासुनिद्रः
सपदि रिरशयंत्या निद्रया ग्रसुतेताः ।
स्रयमपि नयति द्रागंगरुम्रादि पूजेय
रुटिति रिरगतनिद्रः कोहपि शिष्योहनुशेत ॥ १४.१० ॥

रिहितमरिहितं प्रागेरु कस्माद रिनिद्रेः
इति गुरुपरिरादाशंकया नस्रगात्राः ।
चिरुमनरुतबंतः श्रावका मुक्तुमार्गाः
गुरुषु जलसकाशसेषु तूष्णीमतिष्ठन ॥ १४.११ ॥

रिपुलहृदयपाशैरु दीपदीप्तिप्रदीप्ते
दरुवरुपरिपूणैरुर्तिरुघ्यादि दंरा ।
यतिरुतियततेताश्चक्रिणोहर्चानिकायात
कुसुमसमितिमग्र्यामादरुदुज्जहार ॥ १४.१२ ॥

अमृतमपि निरीक्ष्याहस्रारि निर्माल्यसूने
घृतमिदमिति सदयो ब्रांतिमंतोहपि शिष्याः ।
श्रदधुबधिकरुाकैरुर्भिद्रुमासुच पश्चाद
अनुदिनममृतानैसुस्य सेरुयस्य शक्त्या ॥ १४.१३ ॥

अगमदुचितमंतैसुदयानां त्रयागां
कृतिभिरुनुमताया तत्र पंचांगरुिद्धिः ।

উদয়মহিমবোচিশ্চক্রতী ত্রিশক্তিঃ
দধদতিবৃহদংতঃ ষড়্গুণং স্ৰাঅতেজঃ ॥ ১৪.১৪ ॥

তিমিৰনিকৰকুংভিব্ৰাতমত্যংততীব্ৰং
স্থিৰতৰমখিলানাং প্রাণিনাং বৃদ্ধমার্গম |
ভূৰনভৰনপূৰ্ণং ভানুমানংজনাভং
হৰিৰিৰ নখৰৈঃ প্রাগ বশ্মিজালৈর্নিৰাস ॥ ১৪.১৫ ॥

মধুৰপতগৰাৰাঃ শাংতনৈশাংবুবাষ্পাঃ
সপদি ঝিপুলৰাগঃ স্ৰাভিসাৰাত প্রসন্নাঃ |
অৰুণতৰণিৰত্যচ্ছাংবৰা দিক্‌পুৰংধীঃ
স্মিতসৰসিজৰত্ৰাঃ সৈৰ্ঃ কৰৈৰালিলিংগে ॥ ১৪.১৬ ॥

প্রণতিৰভসধূলীবন্ধশোভাৰিশেষা
দধুৰুপকৃতিমত্তাং সাধুজালাংতৰাপ্তাঃ |
সময়মুপনতং সংৰেদয়ংতো বয়স্য
ইৰ দশশতকেতোঃ কেতৰঃ শ্ৰাৰকাগাম ॥ ১৪.১৭ ॥

নিহিতমুচিতমুচ্চং যোগপীঠং প্রবৃত্তুঃ
পৰিষদি পৰিতোহমী সৎৰৰাঃ সত্ত্ৰভাজঃ ॥
দ্রুতমৰসিতকৃতৈত্ৰ্যর্ধন্যসংন্যাসিৰ্গৈঃ
শ্ৰৰণপৰমকৃত্যয়োপতস্তুঃ সমেতাঃ ॥ ১৪.১৮ ॥

বভুৰমলগুণানাং শোভনাচ্ছাদনানাং

মুৰৰিপুনিলয়ানাং হংত বৈদাংতীকীনাম |
সপদি সুৰিবৃত্তানাং তৰ্থা ধিয়াং রা
ব্ৰিধিকৰলিকানাং সংচয়াঃ পত্রিকাণাম || ১৪.১৯ ||

অনতিব্ৰিলভাৰা অপ্যন্যোন্য়সংগাঃ
ঋজুতৰততনানাং পঞ্জিসাম্যাস্তশোভাঃ |
দ্বিব্ৰদতুৰগদেশ্যা দূৰতো ব্ৰজিতাংতাঃ
কুশললিখিতৰূপা বেজিৰে তেষু ব্ৰণাঃ || ১৪.২০ ||

সপদি দদৃশুৰেকে বাচনীয়াদিভাগং
পৰিচয়পটুতাভ্যাং তারদেকে চিৰেণ |
হৰিগুৰুনমনং দ্ৰাগ যত্নতোহমী ব্ৰিধায়
প্রয়মুৰপৰসাম্যং সিদ্ধয়ে স্যাঙ্কি যত্নঃ || ১৪.২১ ||

য়তৰচসি জনেহস্মিন্নানতে সন্নিবস্যান
সিচয়ব্ৰনিকাং তাং সাংধ্যজীমূতৰজ্ঞাম |
ব্ৰিব্ৰিব্ৰ ব্ৰিপূজ্যাংস্থিঃ সমাজাংতৰিক্ষে
ব্যালসদতি শয়ালুঃ সন সহস্ৰপ্রকাশঃ || ১৪.২২ ||

ত্রিভূবনব্ৰতেজোর্যক্তব্ৰেদার্থশুক্ল
ত্রিতয়ব্ৰসতয়া য়ে ব্ৰণিতা ব্ৰণব্ৰ্যাঃ |
পৃথুমতিব্ৰথ তেষামৈক্যমাপাদ্য সম্যক
প্রবচনপৰিশুদ্ধৈ স্ম প্রণৌতি প্রব্ৰীণঃ || ১৪.২৩ ||

স্বৰ্ভমচৰমকালে মংদ্রমেৰাত্যজন্তিঃ
স্ফুটমুপনিষদংতে রাচকৈৰ্ৰাচ্যমানে |
প্ৰৱচনমতিচিৎৰং প্ৰাণভাজাং শ্ৰুতীনাং
অমৃতমমৃতভাৱসৈষ্য হেতুং চকাৰ || ১৪.২৪ ||

ধনমিৱ সধনায়েভ্যোহৰ্কসূনুঃ প্ৰসন্নঃ
শৰশতমিৱ পাৰ্থঃ সংযুগাৰ্থিভ্য উগ্ৰঃ |
অৰতিৱিৰহিতঃ সোহনাৰতং নাহদিশনো
প্ৰতিৱচনমদীনং চোদকেভ্যোহথিলেভ্যঃ || ১৪.২৫ ||

অথ দশশতশোচিষ্যাপ্ৰয়াতি প্ৰতীচ্যাং
প্ৰৱচনমৱসায় স্নাতুমায়াত তটাকম |
পৃথুমতিৰিহ তাৰছেষ্ঠসংসৰ্গলোলৈঃ
সমগমি সপদি স্বৰ্নিৱগাদৈশ্চ তীৰ্থৈঃ || ১৪.২৬ ||

ঘনবসনিকৰোহসাৰং তৰত্যং তশুদ্ধো
মুনিগণ ইৱ ভূয়ঃ স্নেহৱান প্ৰাণ দধানঃ |
প্ৰতিকৃতিমখিলজ্জস্যাহ পৰোক্ষ্যেণ তাৱত
স্ফুটমলভত ৰূপং মজ্জনে সজ্জনেষ্টম || ১৪.২৭ ||

অপৰিমিতমনীষস্যোল্লসচ্ছংখবাহোঃ
ৰথচৰণিশিলানাং তন্ৱতোহত্ৰাভিষেকম |
প্ৰতিতনৱ উদাৰাস্তাস্ৱলং সন্নিধাতুঃ
তনৱ ইৱ ৰিবেজুঃ পাংচজন্যপ্ৰিয়স্য || ১৪.২৮ ||

অভিধতি মুনীংদ্রা দ্বাদশাদোপরাস
প্রতিমফলমলংয়েসরনং ভক্তিযুক্তম |
অধিকমমবনদ্যাদ্যা প্লবান্যমান্যাদ
অপিবদলবোধো রিষ্ণুপাদোদকং তত || ১৪.২৯ ||

তৰণিভিৰিৰ গৌৰৈৰুধ্বপুংদ্রৈদিৰ্ষডিভঃ
সদৰপৰমচক্ৰোদীৰ্ণতেজা হৰীষ্টঃ |
মুৰৰিপুৰিমুখানাং দুস্‌সহো দেহভাজাং
লয়সময় ইৰান্যো মান্যধীৰাবভাসে || ১৪.৩০ ||

সমধিকধিষণস্য প্ৰেক্ষমাণো জনৌঘঃ
প্ৰকৃতিমধুৰমাস্যৰ্যাজপূৰ্ণেংদুবিংবম |
অমুচদপসৰেতি শ্ৰাৰকোক্তেঃ পুৰাহস্মিন
প্ৰচলতি পদরীং তাং প্ৰাংজলিস্তূৰ্ণমাৰাত || ১৪.৩১ ||

গুৰুচৰণসৰোজদ্রংদ্রনিৰ্ণেজনাংভো
দধতি জননিকায়ৈ সৰ্বমুৰীগতং চ |
অৰনিৰনভিনংদিন্যপ্যদশ্চক্ষমেহসৌ
কথমপি কথমেৰ স্যাত ক্ষমাখ্যাহন্যথাহস্যঃ || ১৪.৩২ ||

অরিদিতৰসভেদং শীতলং লঘ্বৰগংধং
রিমলমমলপাণিঃ পাণিৰ্জৈৰপ্ৰিষ্টম |
বদনপৰনভীত্যা পাশ্বৰ্তো বিভ্রদগ্ৰ্যং

কমথ কৰকপূৰ্ণং সংয়মীহানিনায় ॥ ১৪.৩৩ ॥

ব্রহ্মসিতবিসভংগশ্ৰীপ্রকৰ্ষং সিতিন্মা
জলজমমৃতপূৰৈঃ পূৰয়ামাস বম্যম ।
সময়গুণবিশেষালোচকৈৰ্লালনীয়ঃ
সসুৰভিসুমনোভিঃ স স্ফুটং গৌৰপক্শ অঃ ॥ ১৪.৩৪ ॥

ব্রিমলমলয়জাংভোবিংদুভিশ্চৰ্চিতার্চো
নবললিততুলস্যা পুষ্পৰাজ্যাহৰ্চিচত সঃ
স্থলজজলজবল্লীৰুক্মরীকুৎসমস্ত
প্রসব্রিজয়লক্ষ্ম্যা মূৰ্তয়েৰেংদিৰেশম ॥ ১৪.৩৫ ॥

স দদদধিকবোধঃ ষোড়শাত্ৰোপচাৰান
ব্যবহয়দগুণান দ্ৰাৱিংশদাগঃ পুরোগান ।
অগণিতগুণমুচ্চৈস্তোষয়ন শার্ঙ্গপাণিং
ষড়পি পৰমভক্ত্যাহনূপচাৰান দিদেশ ॥ ১৪.৩৬ ॥

তমৰুণমণিৰ্ণং দিব্যদেহাখ্যেগেহে
স্পিতমতিপ্ৰথুশ্চান্দীচিওৰাৰ্ভিঃ ।
ননু স যজতি নিত্যং হৃৎসৰোজাসনস্থং
ন তু সকৃদিতি পুষ্পৈৰষ্টভিৰ্ভাৱপুষ্পৈঃ ॥ ১৪.৩৭ ॥

কৃতপৰমসপর্যঃ সাংদ্রসচ্চংদনাংভঃ
পৰিমলিতভুজোৰোমংডলাংসো মনীষী ।

স্মিতৰুচিৰমুখেংদুঃ স্মিককৌশেয়ৰাসাঃ
স মুনিসুৰনৰাণাং চক্ষুষামুৎসরোহভূত || ১৪.৩৮ ||

পৰমথ পৰমান্নং প্ৰাপ্তমেৰাপ্ৰয়াসং
প্ৰভুৰিহ বুভুজেহসৌ বেদৰাদপ্ৰবীণঃ |
অজিতপৰমভক্তঃ সংততং মন্যমানঃ
সকলজগদধীশঃ প্ৰীয়তাং শৌৰিৰিথম || ১৪.৩৯ ||

সহচৰপৰিৰূপ্তে সূক্ষ্মৰম্ভাস্তৃতেহসৌ
অৱিতনুৰুহৰুপৌশীৰৱৰ্যে নিষল্লঃ |
অৰময়দিহ নানাহৃদ্যৱিদ্যাৱিলাসৈঃ
কৱিজনপৰিৱাৰং মংডয়ন মংডপাগ্ৰ্যম || ১৪.৪০ ||

অৱসৰমধিগম্য ক্ৰৱিজুংভাদভীষ্টৌ
মুখসততগলক্ষ্মীভূতপাণিপ্ৰৱালঃ |
স্মিতনয়নৱিকাসৈস্তস্য ৱিজ্জাতভাৱঃ
শ্ৰৱসি কিমপি কাৰ্যং মংত্ৰয়ামাস মংক্ষু || ১৪.৪১ ||

প্ৰণতিপৰমকৃত্যাঃ সন্মতেৰ্যে জনৌঘাঃ
ৱিবভুৰনতিদূৰে সংহতাস্তানতীত্য |
অহমহমিকয়াহশু প্ৰাপ্য পাশ্ৰ্বং প্ৰণেমুঃ
বহৱ ইহ গৃহস্থাঃ পূৰ্বসেৱাং ৱিধাতুম || ১৪.৪২ ||

ৱিৱিধজনপদস্থাঃ প্ৰাক শ্ৰতেভ্যো গুণেভ্যঃ

শতগুণগুণমেনং রিস্মিতা বীক্ষমাণাঃ |
মুকুলিতকৰপদ্মা আস্যতামিত্যরাপ্তাঃ
প্রচুরতবহদা সংভারয়াংচক্রিবেহন্যে || ১৪.৪৩ ||

অলমলমনুরাদেনানুরাচ্যেত পশ্চাত
ননু গুৰু ইদানীমুদ্যতা হি প্রবুকুম |
ন মননমধুনা দ্রাগার্বজেত্যাহরয়ত তান
শ্রুতপৰিচয়সজ্ঞান শ্রারকান শ্রারকাগ্র্যঃ || ১৪.৪৪ ||

অধিকধিষণমেনং ব্যাখ্যয়া শোভমানং
হৰিমির করিরয়ং সত্যরত্যাস্তনুজম |
সততমনিমিষং সংদৃশ্য জানংদচিত্তাঃ
সময়মপি গতং সংরিদ্রতে ন স্ম লোকাঃ || ১৪.৪৫ ||

উদয়মিত ইরাস্তং যংশ্চ ভানুবভাসে
স্ফুটমকলুশৰুপো দশনীয়োহনুৰাগী |
শুচি হৰিপদমাপৎসং পদোৰাশ্রিতানাং
ন হি ভরতি বিশেষঃ স্ৰপ্রকাশোন্নতানাম || ১৪.৪৬ ||

মৰতকমণিরর্গে ভূতধাত্রী পুৰংধ্যাঃ
লসতি জলধিরাসস্যর্ধলীনঃ ক্ষণাধর্ম |
অৰুণতৰণিবিংবচ্ছদনা পদ্মবাগঃ
কপিশকৰকলাপোল্লাস্যভূত প্রেক্ষণীয়ঃ || ১৪.৪৭ ||

অরনিরনরনধ্ৰু গ্ৰায়ুখাহম্মহৎসু
প্রকৃতিগুণসমেতার্যাকৃতাকাশ একম |
ততমতনুমনাঃ সোহচিংতয়ত সৎসমাদৌ
অসুৰসুৰনৰেভ্যঃ সদগুণং নাথমন্যম || ১৪.৪৮ ||

ব্যদধত পৰিদৃষ্টজ্যোতিষঃ সাধু সাংধ্যং
নিয়মমৰনিদেৱা জ্যোতিষোহপ্যারলোকাত |
ৱিহিতমনুসৰংতো ধৰ্মশাস্ত্রপ্রবীণাঃ
সৱিতৰি সৱিতাৰং চিংতয়ংতম্মিলোক্যাঃ || ১৪.৪৯ ||

ৱিৱিদুৰতিতৰাং য়ে দেৱতাঃ ষোডশোক্তা
হৰহৰিহয়পূৰ্ণাত্যাঃ কলাভেদতোহস্য |
সুহুতমতিসৃজংতোহগ্ন্যাহিতাস্তেহগ্নিহোত্রং
ব্যধুৰুচিতমপূৰ্ণং য়েন গায়ত্রলোকঃ || ১৪.৫০ ||

ৱিধুৰয়মকলংকঃ স্যাদ যদি স্যাদৱশ্যং
ননু নিজসহজায়াঃ সুন্দৰাস্যেংদুকল্পঃ |
ইতি সুৰললনাভিৰ্লালিতঃ খেচৰীভিঃ
সমধিকমধুৰিম্ণা পূৰ্ণংদ্রস্তদৌদৈত || ১৪.৫১ ||

ইনৱিৰহমসহ্যং প্রাপ্য পদৈঃ সচক্ৰৈঃ
চিৰমিহ পৰিতপ্তং পূৰ্ণতপ্তৈঃ সুতুষ্টম |
মৃদুকুমুদচকৌৰৈঃ পাদসংগেন ৰাজ্জঃ
কমপি সকলহৃদ্যং কল্পয়েন্নৈৱ দৈৱম || ১৪.৫২ ||

दलितेङ्घनीलमणिनीलरिभ्रमं
नरकुन्दकुम्भलसितद्विर्जारलि ।
स्मितया नगोतुमशिषस्सुजातया
रुनमालया सुवभिताशयाह्निरतम ॥ १४.५७ ॥

मृदुगामिनिमानसंपदो
बभयत सुस्मितगोपसुन्दरीः ।
पवितापविहीनमुज्ज्वलः
सुततं सूक्ष्मतवांबवः ररुम ॥ १४.५८ ॥

गोभिस्तुमांस्यपनयन गतिदं प्रजानां
अर्थांतवः स भगवान प्रकटीचकार ।
आनंदचिदगुणगणं पविपूर्णसंरित
चंद्रस्तु शब्दगुणमित्ययमेव भेदः ॥ १४.५९ ॥

॥ इति श्रीमत्करिकुलतिलक त्रिरिक्रमपंडिताचार्यसुत
श्रीनाबायणपंडिताचार्यरिबचिते श्रीमध्वरिजये
आनंदांकिते चतुर्दशः सर्गः ॥